

ТМ	Г. XXVII	Бр. 3	Стр. 355 - 360	Ниш	јул - септембар	2003.
----	----------	-------	----------------	-----	-----------------	-------

UDK 316.000.2:801.3
 Прегледни чланак
 Примљено: 29.04.2003.

Драгољуб Б. Ђорђевић
 Машински факултет
 Ниш

РЕЧНИЧКИ ИЗВОД ИЗ СОЦИОЛОГИЈЕ РЕЛИГИЈЕ

Резиме

У тексту се дискутује стање речничке књижевности из социологије у Србији и Црној Гори и разматра ток израде *Социолошког речника*, који се припрема већ десетак година. Аутор, као редактор за социологију религије, излаже критеријуме одабира одредница и њихових обрађивача. Иза уводног ауторовог чланка, у часопису се објављује текст већине одредница из социологије религије, које су прихваћене и биће саставни део *Социолошког речника*.

Кључне речи: социологија, социологија религије, Социолошки речник, речничке одреднице из социологије религије

Замисао

Има томе скоро деценија како се група наших водећих социолога окупила око нужне потребе да се спреми модерно лексикографско издање *Социологије*. (У тој скупини, међу другим, јесу и: Марија Богдановић, Младен Лазић, Аљоша Мимица, Сретен Вујовић, Драган Коковић, Слободан Вукићевић, а од Нишлија Љубиша Митровић, Драган Жунић и Драгољуб Б. Ђорђевић.) Пошло се од чињенице, у коју никога није требало уверавати, да је домаћа социологија напредовала у већини поља својега послања – институционално се развила оснивањем нових одсека у Нишу, Новом Саду, Никшићу и Приштини (сада Косовској Митровици); професионално ојачала заузимањем и "покривањем" важних подсистема друштва; бројчано нарасла дипломирањем "гомиле" студената; научно стасала приливом млађих кадрова и изворних социолога; стекла висок углед, и у иностранству, спроведеним истраживањима, објављеним студијама и саопштеним рефератима на међународним скуповима... – а назадовала у речничкој књижевности. И заиста, последње штиво у овој

области – *Социолошки речник*¹ – појавило се далеке 1982. године. То обимно, вредно и иновативно дело за своје време, сачињено под редакцијом академика Радомира Д. Лукића и проф. Мирослава Печујлића, доајена југословенске најопштије науке о друштву, већ је застарело и не може више оличавати данашње стање социолошке мисли. С друге стране, празнину у енциклопедистици и речничкој литератури, премда вредан пажње, не надомешта ни покушај Мирјане Тодоровић и Слободанке Недовић са сажетим *Социолошким речником*². Овде је важно напоменути да у исто доба на Западу, па и на Истоку, "буја" речничка обрада опште социологије и специјалних социологија као врста стручне и популарне публицистике намењене стручњацима и студентима, знацима и лаицима, уском кругу посвећених и обичним читаоцима.³

Група социолога, о којој иде реч, кренула је амбициозно: радиће се велика, у неколико томова, *Социолошка енциклопедија* у којој ће засебно бити обрађене посебне социолошке дисциплине, оне "признате" од *Међународног социолошког удружења* (ISA). Сем исцрпног представљања дисциплина, пуна би се пажња посветила чувеним и мање знаним социолозима, умрлим и активним посленицима, страним али и домаћим одличницима – заслужним за утемељење, развој и садашње стање сваке од њих. И, како то код нас често бива, да ли због обима посла, заузетости челника, неспоразума око увршћивања домаћих угледника или одустајања првобитног издавача,⁴ стигло се једино до одређивања редактора за поједине посебне социологије. (Из нишке социолошке заједнице Драгану Жунућу припала је част да буде редактор за *Социологију уметности*, а Драгољубу Б. Ђорђевићу за *Социологију религије*.) Касније се напустила идеја о енциклопедији и прешло се на припремање речника.

Остварење

Речничка концепција умногome је спречила да се одговарајуће изложи целокупно богатство социологије религије, уистину једне од најразвијенијих специјалних социологија. Главни редактори Марија Богдановић и Аљоша Мимица од понуђене дуге ниске одредница (појмова, проблема и имена), не својом вољом, но налогом замисли и обима, могли су одабрати само 33 јединице. Истине ради, неке одреднице – попут оне о протестантизму – које уобичајено припадају

¹ Савремена администрација, Београд, 1-784.

² *Bona fides*, Београд, 1996, 1-222.

³ Примера ради, бележим Гордона Маршала (Gordon Marshall) *The Concise Oxford Dictionary of Sociology*, Oxford University Press, Oxford, 1994, pp. 1-573.

⁴ Тада моћна београдска *Просвета* брзо се повукла са пројекта.

социолозима религије, написали су социолози иних профила, али је битно да су ушле у *Речник*. И одреднице, писане из угла социологије религије, добиле су већ према значају различит третман: *основним одредницама*, тј. појмовима првог нивоа, а има их 9, дате су три ауторске странице; *одредницама другог нивоа* две (једанаест их је), а *одредницама трећег нивоа*, којих је 13, страница.

Редактор је расподелио одреднице колегама вођен трима критеријумима. *Најпре*, поглавито одреднице првог и другог нивоа, морају писати социолози религије који имају осведочене радове или књиге о одговарајућој појави. (Испада тако да је сасвим логично да о појму и функцијама религије пише проф. Ђуро Шушњић, јер је у том сегменту матичне дисциплине дао низ оригиналних решења, док је обрада јудаизма, хришћанства и римокатолицизма дата доценту Милану Вукомановићу, тренутно најбољем познаваоцу јудео-хришћанске традиције.) *Потом*, не само због одбране струке бирани су аутори са магистратуром / докторатом из социологије религије, имају академски избор за тај предмет или га већ асистирају / предају на високошколским установама. (Зато су ту Ђ. Шушњић, до пре годину-две професор социологије религије на Филозофском факултету у Београду – сада још предаје на Филозофском факултету у Никшићу – М. Вукомановић, Шушњићев заменик на београдској катедри, Зорица Кубурић, ванредни професор истог предмета на Филозофском факултету у Новом Саду, и Жолт Лазар, њен асистент.) *Најзад*, пружити шансу млађим социолозима религије, који ће бити у прилици да рано стечено искуство уграде у неки будући и бољи речнички извод из социологије религије. (Стога је овде докторант Мирко Благојевић, који спада у најталентованије емпиријски оријентисане социологе религије, и магистрант Драган Тодоровић, прилежни истраживач скрајнутих религиолошких феномена.)⁵

Изгледа да смо израду одредница из социологије религије завршили много пре других. Како се отегао посао на издавању *Социолошког речника*, а поједини аутори већ почели да штампају своје одреднице – тако се и иначе поступа – одлучио сам да понудим део материјала на критички увид социолошкој јавности.⁶ Надам се да труд није био узалудан и да ће штиво бити од користи разноврсним конзументима, студентима првенствено.

⁵ Редактору је посебно драго што су међу писцима одредница и социолози религије из Ниша Богдан Ђуровић и Д. Тодоровић – ценећи да су позив оправдали квалитетом прилога.

⁶ Уз дозволу А. Мимице, главног редактора.

Списак аутора одредница

- Др **Аурел Божин**, социјални психолог, доцент
Учитељског факултета у Београду;
- Богдан Ђуровић**, социолог религије, асистент-приправник
Машинског факултета у Нишу;
- Драган Тодоровић**, социолог религије, асистент-приправник
Филозофског факултета у Нишу.
- Др **Драгољуб Б. Ђорђевић**, социолог религије, редовни професор
Машинског факултета у Нишу;
- Др **Ђуро Шушњић**, социолог религије, редовни професор
Филозофског факултета у Београду;
- Мр **Жолт Лазар**, социолог религије, асистент
Филозофског факултета у Новом Саду;
- Др **Зорица Кубурић**, социолог религије, ванредни професор
Филозофског факултета у Новом Саду.
- Др **Иван Цвитковић**, социолог религије, редовни професор
Факултета политичких наука у Сарајеву;
- Др **Милан Вукомановић**, социолог религије, доцент Филозофског
факултета у Београду;
- Др **Милица Бакић - Науден**, социолог религије, професор
Универзитета у Питсбургу;
- Мр **Мирко Благојевић**, социолог религије, асистент
Географског факултета у Београду;
- Др **Мирољуб Јевтић**, политиколог религије, редовни професор
Факултета политичких наука у Београду;
- Др **Сретен Петровић**, социолог културе, редовни професор
Филолошког факултета у Београду.

**СОЦИОЛОШКИ РЕЧНИК
СОЦИОЛОГИЈА РЕЛИГИЈЕ**

Редактор
Проф. др Драгољуб Б. Ђорђевић

I

ОСНОВНЕ ОДРЕДНИЦЕ

(Одреднице првог нивоа: три ауторске странице)

– редослед по абеди –

АТЕИЗАМ (Д. Б. Ђорђевић)

ЦРКВА (М. Благојевић)

ФУНКЦИЈЕ РЕЛИГИЈЕ (Ђ. Шушњић)

КЛАСИЧНА РЕЛИГИОЗНОСТ (Д. Б. Ђорђевић)

ПРАВОСЛАВЉЕ (Д. Б. Ђорђевић)

РЕЛИГИЈА (Ђ. Шушњић)

СЕКУЛАРИЗАЦИЈА (Д. Б. Ђорђевић)

СОЦИОЛОГИЈА РЕЛИГИЈЕ (Ђ. Шушњић)

ТЕОРИЈСКИ ПРАВЦИ У СОЦИОЛОГИЈИ РЕЛИГИЈЕ

(Ђ. Шушњић)

II

ОДРЕДНИЦЕ

(Одреднице другог нивоа: две ауторске странице)

– редослед по абеди –

БУДИЗАМ (М. Бакић – Науден)

ЕКУМЕНИЗАМ (Д. Тодоровић)

ХИНДУИЗАМ (М. Бакић – Науден)

ИСЛАМ (М. Јевтић)

ЈУДАИЗАМ (М. Вукомановић)

КАТОЛИЦИЗАМ (М. Вукомановић)

МАГИЈА (С. Петровић)

СЕКТА (Д. Б. Ђорђевић)

СВЕШТЕНСТВО (М. Благојевић)

ТЕИЗАМ, види и АТЕИЗАМ (З. Кубурић)

ВЕРОВАЊЕ, РЕЛИГИЈСКО (А. Божин)

III

ОДРЕДНИЦЕ

(Одреднице трећег нивоа: страница ауторског текста)

– редослед по абеди –

АНИМИЗАМ (Б. Ђуровић)**ЦИВИЛНА РЕЛИГИЈА** (И. Цвитковић)**ФУНДАМЕНТАЛИЗАМ** (М. Јевтић)**ХРИШЋАНСТВО** (М. Вукомановић)**ЈЕРЕС** (Б. Ђуровић)**КОНФЕСИЈА**, види ВЕРОИСПОВЕСТ (Д. Б. Ђорђевић)**КОНФУЦИЈАНИЗАМ** (М. Бакић – Hayden)**ПРАВОВЕРЈЕ**, види ОРТОДОКСИЈА (Б. Ђуровић)**ПРЕОБРАЋЕЊЕ** (З. Кубурић)**ПРОЗЕЛИТИЗАМ** (Д. Тодоровић)**СУЈЕВЕРЈЕ** (Ж. Лазар)**ТАОИЗАМ** (М. Бакић – Hayden)**ВЕРОИСПОВЕСТ** (Д. Б. Ђорђевић)

Dragoljub B. Đorđević, Niš

**DICTIONARY UNITS REFERRING
TO THE SOCIOLOGY OF RELIGION****Summary**

The paper discusses the current state of sociology dictionaries in Serbia and Montenegro. It also considers the course of making the *Sociological Dictionary* that has been prepared for almost ten years. The author, as the referee for the sociology of religion, presents the criteria for selecting dictionary units and their authors. In addition to the author's introductory paper, the journal also publishes the text of the majority of the units referring to the sociology of religion, namely, those that have been accepted and will be a constituent part of the *Sociological Dictionary*.

Key words: Sociology, Sociology of Religion,
Dictionary Units from the Sociology of Religion